

РАДА

газета політична, економічна і літературна

виходить щодня, окрім понеділків.

Рік другий.

Адреса редакції і головної контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6.
біля Золотих воріт.

Телефон 1458.

Умови передплати на рік 1907:

3 приставкою і пересилкою: на рік 6 карб., на півроку 3 карб. 25 коп., на 3 міс. 1 карб. 75 коп., на 1 міс. 65 к., окрем. № 4 коп.

За границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 коп., на 1 міс. 1 карб.

За зміну адреси 30 коп.

Автори рукописів повинні подавати свій прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінювати статі; більші статі, до друку невіддані, переходять в редакцію 3 місяці і вважаються автором їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу зникають.

Умови друкування оповісток:

За рядок попереднього тексту, або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платять за оповістку в 3 рядки 19 коп. за раз.

РАДА

Рік видання другий

Газета політична, економічна і літературна

виходить у Києві щодня, окрім понеділків.

„РАДА“ має широку програму, як звичайні великі політичні газети: дає щоденний огляд життя політичного, громадського, економічного і літературного на Україні, в Росії й по чужих землях; звістки про всікі вітові події; поезії та оповідання; фельетони; політичні, наукові і белетристичні.

„Рада“ має власного кореспондента в Державній Думі і Державній Раді.

„РАДА“ має власних кореспондентів у Петербурзі, Москві, Харкові, Одесі, Полтаві, Чернігові, Херсоні, Житомирі, Кам'янці-Подільському і по інших містах України та Росії, а також і за кордоном: у Львові, Чернівцях, Відні, Парижі і Берліні.

Особливу увагу звертає „Рада“ на місцеве життя провінції.

Працюю давніших і нових визначних письменників, які обцяли свою участь в цій справі, програму газети поширено зроблено все можливе для того, щоб газета стала органом всієї України й дала б перегляд життя різних її частин, в Росії й за кордоном. Особливо вважає Редакція на те, щоб дати читачам по зміст повний образ не тільки суспільно-політичного, а й духовного й культурного життя та його збудовки в Росії й Австро-Угорщині. Потребам й змаганням сучасного українського життя присвячуються ширші статі теоретичного змісту. Стоячи на основі поступового й демократичного українства, газета не є партійною і дає місце статям, які освітлювали б питання з різних партійних становищ поступового й демократичного напрямку.

Умови передплати:

3 приставкою і пересилкою: на рік 6 карб., на півроку 3 карб. 25 коп., на 3 міс. 1 карб. 75 коп., на 1 міс. 65 коп.

За границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 коп., на 1 міс. 1 карб.

Ціна окремого № 4 коп.

ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 К.

Хто передплатив газету на цілий 1907 рік, тому висилается, Словарик чужих та не дуже врозумілих слів. В. Доманицького і стінний календар на 1907 рік.

Адреса редакції і головної контори: у Києві, Велика-Підвальна вул., д. 6, біля Золотих Воріт.

ТЕЛЕФОН 1458.

Передплатувати й купувати на роздріб „РАДУ“, окрім контори (Вел. Підвальна, 6), можна ще по сім місцях: у Києві: в книгарні „Кієвської Старини“, Безаківська ул., ч. 8; у Ніжині в книгарні п-ні Черемарьова. У Львові (Галичина) в книгарні Наукового товариства ім. Шевченка, ул. Театральна, ч. 1.

Редактор М. Павловський. Видавець С. Чикаленко.

Театр „СОЛОВЦОВ“ віддається

В протязі посту ва окремі, вистави концерти, добродійні вечори і т. и. Звертаться до контори театру що дня од 12—2 год. удень. 1—5

- Скрипки по 2 карб. 50 коп., 3 карб., 4 карб., 5 карб., 6 карб., 8 карб., 10 карб. і дорожчі.
- Смички по 40 коп., 50 коп., 75 коп., 1 карб. і дорожчі.
- Гитари по 3 карб. 50 коп., 4 карб. 50 коп., 5 карб., 6 карб., 7 карб. 50 коп., 10 карб. і дорожчі.
- Балабайки від 1 карб. 25 коп. і дорожчі.
- Кларнети та Флейти по 4 карб., 4 карб. 50 к., 5 карб., 6 карб. 50 к. і дорожчі.
- Гармонії російські, італійські, струюю однорад. від 1 карб., двохрадні від 10 карб. троххрадні від 25 карб. і дорожчі.
- І всіякі інші музичні інструменти та все, що до них потрібно, в головному деп-тему музичних інструментів і нот.

Г. І. ПИДРЖИШЕК, у Києві, Хрещатик, № 58.

Г. ч. д. 56—122

ня народних послів і відмовляє їм.

По газетним відомостям парламентським постанам не можна засідати в „народному домі“ через те, що при цьому не зручно завести охорону! Така одмова видається чимсь справді „пошлим“ і дурним, і дивовижно смішним. Можна б було сміятись з такої одмови, коли б вона не викликала глибокого обурення своєю немотивованістю, своїм безглуздям і страшним образою. Як в краплі води відбивається цілий світ, так в цій одмові відбивається вся та варуга і зневага, з якою ставиться бюрократія до ідеї народного представництва і до тієї великої ролі, яку вона мусть відіграти в життю держави. Народ послав своїх заступників в Петербург, щоб вони своїми силами внесли лад і добро в життя держави,—а бюрократія не подбала навіть про те, щоб дати народним заступникам відповідні умовини для їхньої роботи.

На те, щоб поправити Таврійський палац, витратили цілий мільйон з народних копійок, аж виявляється, що ці гроші пішли кудись инше, бо... в народному парламенті вальдись степа... Випадково не гинуть послі під нею... Бюрократія не дуже турбується з цього і, коли до неї послі звертаються з заявою дати для засідань Державної Думи ті помешкання, в яких можна продуктивно і більш менш спокійно провадити працю, вона бюрократія—в особі адміністрації „народного дома“ та „імператорських деатрі“ не хоче задовольнити цієї заяви послів.

Народні маси можуть з дльому поводженню бюрократії побачити ще раз, як близько вона приймає до свого серця їх інтереси, як нехтує вона правами народних заступників, як гальмує їхню роботу у якими „пошлим“ безглуздими анекдотами, скандалами оточує велику законодавчу працю російського парламенту!

Брак національної самосвідомости.

Історичні умови життя українців склались так, що мало не вся інтелігенція, зденационалізована московською політикою, за малим винятком, стала остронь, відокремившись від свого народу, і свої сили, своє знання вкладала в чужі справи. Коштовні скарби нації,— рідна мова, свій, вироблений, а не позичений світогляд та життєві ідеали,—зберігалися і розвивалися серед народних мас, і свідомі інтелігенція, коли хотіла подбати про піднесення національної культури, зверталася до народу, відшукуючи в його житті загублені перлини національного скарбу. Література, театр, умілість з одного джерела брали свій зміст, виробляючи саму художницьку форму, освітаючи національним світлом вселюдські ідеали.

А тим часом відмінвалися умови життя політичного і гурток свідомої української інтелігенції міг розпочати нову продуктивну роботу, що здалася всіх, хто в розвитку національної культури бачив послугу всевітньому поступу. Та праця—безпосередня провіта темної маси, розбудження національної самосвідомости, визволення українців від омани русифікаторських пут. Здавалось, що національний рух дужою течією захопить усі верстви українського громадянства і вніесе на широкий шлях розвитку національну ідею. Видання українських часописів оголошувалися одо за другим, українські провітні товариства засновувалися по всіх значних містах України, українські граматки та інші учебники складалися настільки старанно, ніби вони з друкарні йшли до національної школи, а не до книгарень; нарешті піднімаються питання в справі заснування українських кафедр по університетах, підтримані сотнями громад, гуртків, товариств та різних іституцій. Отже за малим винятком весь той рух був більше теоретичним, бо й практичних діячів для його бракувало, та й національна ідея не всім перед очима стояла. Через такі та інші, до них подібні, умови в усіх часописів хіба 3—4 додержали свого прапора, з усіх провітних товариств, хіба 2—3 зуміли найти шлях до виконання своєї мети,— поширення національної самосвідомости,— що ж до шкіль та українських кафедр, то вони до якого часу існують тільки в бажаннях свідомої української інтелі-

генції. Факти досить сумні: 25-мільйонний український народ не може оплачувати навіть дві-три часописні і віддані їх мають великий мінус. Чому воно так? Що правда, більшість до якого часу не звикла передплатувати часописні і серйозний місячник. „Літ.-Наук. Вістник“ та щоденник „Рада“ не можуть похвалитись числом передплатників, тоді як „Родину“, „Віржевія Відом.“ (не кажу уже за інші часописні) побачив на Україні також часто й густо, як і в інших місцях. Нам довелось балакати з одним земляком, що передплатує 2 газети і 4 журналі московських і ні одного українського. „Щож,— каже він коли „Рада“ теке біде видання? Навіщо я стану читати передруковане, коли маю в руках московський оригінал, та ще днем, а то й двома ранім українського?“

Перед очима у нас якесь зачароване коло: часописи можна зробити дешевою і цікавою тільки тоді, коли передплатників багато, а передплатників багато буде тоді, як часопис цікавою стане.

Те ж саме можна сказати за провітні товариства: вони можуть сприяти національній освіті тоді, як членів буде чимало, та ще не абияких членів, щоб не обмежувалися тільки грошовими вкладками. А у нас деякі провітні товариства існують тільки працею двох-трьох робітників, та й уже.

До речі, тут мимоволі пригадується засідання ради одного з таких товариств у південному краю Усіх сторонніх присутніх вражало недбалість членів, виключаючи самого д. голову і повна невідомість їх що до національної справи. Були якісь комісії, були заходи здобути кошти на користь товариству, та усе те провадилось мляво і дало страшний мінус. Та найкумеднішою була сама рада товариства: коли д. голова почав доводити членам, що так нехтувати своїми обов'язками неможливо, що треба подбати, аби членів вносили в скарбницю гроші, та й комісії щоб прибутки давали, тоді підвівся один з членів ради і чистю московською мовою виголосив, що товариство завжди терпить дефіцит, бо у громадян немає спочуття до його членів „узко-сепаратичні завдання“, виставлені у статуті. „Ну до чого, наприклад, провадив він: „здався нам отой „малоросійській, язык? Коли ми дійсно хочемо подбати за провіту, мусимо прохати перемінити наш статут, виключивши усі сепаратичні домагання...“ Страшенно здивувала така річ провітніна присутню публіку, і голова мусив висягати своїм оубіротняку азбуку національного права. Витягли на світ божий Умінського та інших прихильників національної школи, пригадали і Цернерсторфера і Брюньський партейтаг, нарешті засоромлений провітні виголосив: „Згожуюсь з усім,— та навіщо ж ми сами кумедно граємо, балакаючи отут „по малоросійськи“, коли нам краще висловлювати свої думки м-сковською мовою.“

Оце питання не від одного доводилось вислухувати, і не диво: національно-культурних робітників, вихованих на рідних ідеалах, досі немає, до справи становляться люди, що так недавно скинули оману „русифікаторських“ пут: їм бракує національної самосвідомости. Ми хочемо зрозуміти, що інтелігенція повинна перед вести у справі національного розвитку, а для того мусить сама подбати про власне національне виховання. Такі коштовні придбання людскости, як от література, штука і умілість, можуть розвиватись тільки на ґрунті національному,— завдання сучасного руху виробить такий ґрунт, аби молодь, вихована в інших умовах, стала до роботи озброєною національною самосвідомістю. Тільки тоді зникне зачароване коло, що в ньому крутиться національна справа, бо й часописі будуть дешеві та гарні, і передплатників буде багато; а провітні товариства матимуть змогу виконати своє завдання, не піднімаючи питання про відміну українського статуту на московський „устав.“

Пилип Капельгородський.

Підсудки.

В одному з попередніх н-рів „Ради“ було в нас зазначено, що в фондів полтавського губерньського земства приєднала петербургська Академія Наук 1000 р. премії А. С. Криловському за його наукову працю: „Дльвоское старовипігальное Братство“.

З приудою цього хочемо сказати деякі уваги і то не з огляду тільки на цей спеціальний випадок, а через те, що

власне цей випадок являється типичним для розуміння українських справ самими такими українцями. Перша увага зводиться до питання: куди йдуть українські гроші призначені на наукові цілі?

Ми особисто не знаємо, хто такий д. Криловський, через те, розуміється, проти нього нічого сенсенько не можемо мати, та нам відома його нагороджена полтавськими грошми праця. Тут само собою насувається питання, що це за така важна наукова робота, котра одержала вже другу нагороду, бо перед тим, скільки знаємо, її присуджено академічну уварівську премію. На жаль, детально розглядати її тут не можемо; така реценція напевне появиться в нашому науковому часописі, записки Н. Т. ім. Шевченка. Ми обмежимося тут тільки загальними заувагами.

Критерія, який прикладається при оцінці наукових та ще й до того нагороджених праць, тут ніяк прикладати неможна. З методичного боку—се доволі проста собі компіляція з чужих праць присвячених старовипігальському брацтву—компіляція ще й до того не киче добра, так як автор не тільки не використав зібраного ним самим матеріялу, але й не описував, ані слід матеріялів і праць опублікованих про це іншими ученими. Через те зрозуміло, що автор не вглубився в дослід, а так сказав, весь час плавав по верху. Далі вишло те, що як з одного боку автор набарив масу грубих фактичних похибок, які будуть звинувати з толку пізніших дослідників історії наших братів, так з другого боку, поминав знову великі прогалини, що до внутрішньої організації та діяльності дльвоського брацтва. Дякуючи тому наукові досліді д. Криловського в справі історії брацтва не пішли ні трохи наперед, а чого доброго, своїми похибками внісши сюди чимало нової плутанини та неясности. Та найважливіше тут те становище—опіріння чи основна думка, яка послужила авторові підвалиною до його праці; а яка з справжньою наукою, що шукає тільки правди, немає нічого спільного. Вихідною точкою автора в його досліді служить офіційне „общеруське“ становище, і з цього боку він трактує розглядану ним справу. З таким становищем, як відомо, вже порвали усі кращі представники російської науки. Одиновою заадугою д. Криловського буде хіба 3 томи зібраних ним матеріялів, яких сам він гаразд не використав. За працю такої наукової вартости ще й до того ворожку українству одержав автор з українських грошей нагороду, як за працю по українській історії!

Оце друга наша увага зводиться знов до питання, через що виходять такі непорозуміння? Чи може винне тут полтавське земство, що призначало фонди на наукову ціль?

Звичайно, полтавське чи инше яке земство робить добре, коли призначає фонди на наукові справи, та на жаль не всім тим фондами порядкувати, як треба, а власне дозволяє порядкувати ними тому, кому не слід би—чужим. Чужі, а в цім випадку Академія Наук, хоча б і хотіли ужити ті фонди на найкращі цілі, так часами не можуть. Річ в тому, що наша наука так поступала в своєму розвитку, що хоч би така поважна іституція, як петербургська Академія, що займається тільки своєю наукою, не може наших, для неї чужих, справ знати і видавати свій осуд так, як се можуть робити наші учені і наші іституції. А се в нас і ті і ті. Які, хоч в чисто формальних причинах не мають звання академіків та академії, та за те в-питаннях української науки мають таке-ж значіння й авторитет, як чужі іституції в таких-же своїх наукових питаннях. Туди й слід би українцям в таких справах звертатись. Та так воно на жаль не діється. Українець, як робітник, усе зробить, а коли йде про те, щоб звільстись власне господарство й самому собі порядок дати, то в таких випадках він залюбки йде в пішоєдкі до коросі иншого. От хоч би ваять наприклад недавно справу питання про український правопис. Не подобався комусь жаден з існуючих правописів; так замість того, щоб з порішенням цього питання удатись до своїх наукових іституцій, треба прохати російську академію, щоб навчалась по українському писати. Через що воно у нас так діється, чи з недостатці свідомости свого розуму, чи з недостатці віри в той розум, а може просто з причини глибоко вкоріненого у нас „чинопочитання“—святій апа.

Досить того, що коли нам прийде-
ся яку небудь справу рішати самостійно,
ми помірковано—а далі йдемо пожити
чужого розуму. І виходить в таких ви-
падках завжди злісна літосна сцена:
„земля наша широка та багата, тільки
ви, будь ласка, прийдіть та порядкуйте
нею“.

Ів. Дзидиора.

3 газет та журналів.

* * * Справа української фракції в Державній Думі, що от-от мусить якось розв'язатися і певно в такому напрямі, що та фракція таки почне існувати,— порушена в останньому числі „Рідного Краю“. Започаткув вістку, що українська спілка в Думі вже засновується, „Рідний Край“ радить їй якось порозумітися з козачою фракцією Думи, куди увійшли Донці, Чорноморці, Уральці й Сібіряки.

Іх подала однаковість мети, до якої проступе все козацтво, що має свій устрій життя та хоче добути в йому бажаної зміни, щоб козацтво мало більше самостійності, більше волі управлятися в своїх козацких громадах на більшу користь народів. Однак при тому змаганню досягти більшого розширення своїх прав,—для козаків-українців не може бути чужою й національна організація: той український клуб, що має заснуватися проміж членів Думи. Національне питання в „козачій“ справі не стоїть одрубно, навпаки, воно тісно зв'язане з життям козацтва, воно прагне тієї самих змін життя, яких козацтво хоче добути собі в своїх місцевих справах. Хіба не підляда наше національне питання перше всього до думки про більшу самостійність місцевої школи? Так далі, у всьому, де козацтво стоїть оборонити своє життя, добути зміни того, що шкідить тому життю, що сприяє розвитку місцевих громадських сил і сил.

Усе це дуже гарно, тільки як це практичне поєднання може бути між заступниками козацтва, що має свої спеціальні інтереси, свій особливий мілітарний устрій, з заступниками українського селянства? Який безпосередній стосунок з українським клубом може мати та „козача“ організація? До того ж, як відомо, й чорноморські посли мусять заступати інтереси тільки самого козацтва, але й тої сили селянства й т. зв. иногородніх, що живуть на Кубані. Далеко проше було б, як би посли з Кубанщини, що почують себе українцями, прилучились би до української фракції і там спільно боролися національні інтереси всього українського народу.

* * * Катастрофа в таврійському палаці, що так несподівано затримала діяльність Думи викликає такі думки в „Товарищ“:

Ми не поділяємо тієї гадки, яка виникла в багатьох при першій звістці, ніби катастрофу зробило кимсь умисно, бо знаємо, що воно невинно перш за все для уряду. Але надзвичайно дивна вікчмість у самих дрібницях у тих, що зарпавляв всім, б'є у вічі іскраве в катастрофі з таврійським палацом. І цього не зуміли зробити. І тут навіть продемонстрували гнилизну своїх основ, свою легковажну ведальність, свою неадекватність! Такий висновок із події в думській залі у всіх на устах.

Провал стелі в залі засідань Державної Думи—одні з нечисленних фактів на вибагливому й кошмарно-неможливому взорі, який ледастиво вимірює дивовижне російське життя.

Факт катастрофи перед першим засіданням Думи, коли саме мала розпочатися робота її для загонення раи многоміліонного народу, має на думку „Товарищ“ особливе, символістичне значення. І цей факт зарекується старому ладові в справі політичного виконання країни.

* * * Поступовий польський тиждень „Swit“, що виходить з нового року в Києві, подає в останньому числі статтю „Польська помста у львівському університеті“. Переказавши історію польсько-українського конфлікту, не минаючи та-

ких „подвигів“ вшехпольських хуліганів, як навади на львівських університетських діячів, „Swit“ кінчає статтю таким уступом, який наводимо в цілості, бо власне тут рішучіше ніж де-інде польські поступовці значачий свій погляд на львівські події. Звичайно, вони чогось не дуже охочі до виразного зазначення своєї поведінки в сій справі...

Політика галицьких панів і агітація народних демократів приносить свої плоди. Вшехпольці несуть зараз табличку з надписом: „Хай живе Польща, Литва і Русь, — геть з гайдамаччиною“. Цікаво нам знати—яка Русь? Аджеж для народних демократів кожний українець, який довіряється своїх прав, єсть гайдамака...

Національні відносини у східній Галичині стають просто неможливими. Поляки, що борються свій стан вододіяти, мають проти себе енергію і ненависть українців і раніше чи пізніше змушені будуть піти на уступки. Зараз справа торкається університету, і здавалося б, що не може бути двох галок про ту справу: українці мусять дістати власний університет, в чому польське громадянство повинне їм допомогти,—покинувши, що все залежить від Відня, мало кого може переконати, бо панове—графі мають там дужий вплив. Коли ми заносимо скору на німців, що вони германізують нашу провинцію, ми завжди чуємо відповідь: „а галицька Русь? у вас там непогаджені рахунки з українцями“... Стара суперечка за вищу школу у Львові обурює проти нас європейську громадську думку і вирисовує кривду тим полякам, що не мають нічого спільного з галицькою гакатою і старічківським...

* * * „Вікч“ оповідає про те, як відмовили робітники-чорносотенці на брошуру сінтального чорносотенця князя Щербатова:

Одні з чорносотенців писемничий князь Щербатов видав спеціальну брошуру для робітників. Чорносотенці-робітники надрукували в „Москов. Вѣдом.“ цікаву одповідь на цю брошуру. Ось де-які місця з сїєї відповіді. „Ві прогнали. Робітники мають вже мають сословний устрій який втиснув їх в омуті злиднів, темноти, деспотизму й промаччів... бюрократичні фабрики інспектора, про яких ми, вельможний пане, зводили промаччів,—ніколи не дадуть змоги поліпшити добробут робітників аж доти, доки їх не скасують. До страйків, до уярвоного повстання привав ніщо інший, як вони—фабричні інспектори“... „Нам хтілося б, щоб нас не писалим панером частували, а побільше б діла давали, яких ми зацікасовані, але що інший з других класів людности. Не Щербатові його прієві „добродії“, справді, здається, прогнали“...

Державна Дума.

Петербург, 5 марта.

Δ Роспочаток засідань Державної Думи. Засідання Державної Думи одбудеться завтра в дворянському зібранні. В засіданні буде прочитано декларацію кабінета. Текст декларації перероблено і держиться в секреті.

Засідання в дворянському зібранні будуть доти, аж поки не скінчяться поправа таврійського палацу. З чутка, що ремонт буде скінчено тижнів через два; можливо, що думська комісія не згодиться прийняти палац в своє завідування.

В зв'язку з перенесенням засідань в нове помешкання, градоначальник нагадує закон, що забороняє близько збиратись коло Думи.

Роботи засідання в дворянському зібранні дуже незручно. Канцелярія Думи, всі відділи і комісії асостануться в таврійському палаці.

Δ Відгуки катастрофи в Державній Думі. Державній Думі одмовлено уступити Народний Дім для засідань, через те, що було б трудно влаштувати при ньому охорону.

Так само одмовлено в уступці Маріїнського театру.

Кн. Долгоруков передав загально-земський організації для голодних 100 карб., зібрані в Русі з приводу врятування

депутатів од нещастя при катастрофі. Ходить чутка, що в міністерстві рішено оддати під суд всіх винних в катастрофі.

З багатьох городів депутати одержують телеграми з привітаннями з приводу врятування від біди при катастрофі. Виборщиками г. сльця прислано Головіну телеграму, в якій, вітаючи Думу з щасливим врятуванням од небезпечности, радять завеста державну страховку депутатів од нещасних випадків.

Δ Відгуки парламентського життя. Перський меджіліс прислав привітання Думі. „Молодий парламент Персії,—говориться в телеграмі,—висловлює гаряче привітання Державній Думі з приводу її відкриття. Через те, що дух свободи, який підбурює обоє зібрання, один, і що всі народи, які шукають шляху до завоювання справедливости,—брати, молода перська палата щасливо виясовити найширші бажання, що щастило її старшій сестрі і приєднує свій голос, щоб разом гукнути: „нехай живе воля, нехай живе справедливість“! Меджіліс.

Журналістам приходить дуже важко в Думі; охорона тисне неможливо. Президіум не протестує як треба. Добити як самої дрібної уступки—дуже трудно. Начальник охорони рве бігеті, видані бюро преси. Журналістам приходить стояти коло дверей і, як милостини просити, щоб їх пропустили в Думу. Журналісти задувають, як Муромцев просто і скоро рішив їх нужди, так що всі були задоволені.

„Русь“ переказує, що Століпін в нараді в Царському Селі висловився проти роспуску Думи.

Чутка, що про роспуск пішла від Стаховича; він писав до одного октябриста, що Думу буде роспущено через три дні після відкриття.

Президіумом доручено товаришеві предсідателя Думи, Познанському і товаришам секретаря виробити нові правила, що до пропуску представників преси і публіки в Думу. Вироблені правила, після стверження їх Думою, буде представлено через державного секретаря Цареві на стверження.

Δ Серед депутатів. Група міжпартійних депутатів селян вносить в Державну Думу пропозицію, щоб не гаючись було вибрано особливу аграрну комісію для вироблення проекта аграрної реформи. Згідно з пропозицією, проект мусить бути складений впродовж двох місяців.

Член Д. Думи священик Гривневич подав у газету „Подолія“ таку телеграму: „до пан-отців і братів селян і до всіх подохан. Виявляється потреба видавати українськй доступну газету „Думські Вісти“, де будуть міститися статті і промови депутатів, особливо українців, повідомлення про думські і фракційні засідання, думська хроніка і вістки церковно громадського характеру. Прому заявити про передплату мені не гаючись. Гроші вислати, коли буде одержано перші числа газети.“

Облудосе зібрання депутатів українців, де обмірковувалось питання про організацію української фракції в Думі. Депутат Кірієнок, с.-д. (спіччачия) промовляв проти організації самостійної української фракції в Думі.

Δ В парламентських фракціях. В трудовій групі і народно-соціалістичній фракції виникла сильна опозиція проти участі фракцій в повному складі в загально-опозиційних нарадах, які збирають к.-д., через те, що фракції не зовсім це складили, і загально-фракційні зібрання вносять дезорганізацію в фракції. Народницькі фракції думають обмежитися

тисня посліжкою на загально-фракційні наради окремих депутатів.

Фракція с.-д. зараз налічує в себе 51 чоловіка, членів Д. Думи. Сподіваються прийти ще двох депутатів с.-д. з Туркестана.

Група автономістів-федералістів, під час дискусій в справі аграрній має замір виступити самостійно, і буде вимагати, щоб, при складанні аграрного законопроекта було звернуто увагу на місцеві окремішности.

Відомлення до декларації с.-д. таке саме, як було і перше.

Народні соціалісти ще не прийшли до певної ухвали. С.-д., польське коло, трудовики, мусульмане виставлять по одному промовнику із заявою про перехід до чергових справ. Октябристи, спіраючись на маніфест, що дає Думі право стежити за законністю правительств, приєднується до переходу. Від к.-д. буде промовляти кн. Долгоруков.

Октябристи і помірковані депутати заснують клуб і інформаційне бюро, щоб об'єднати всіх правих і стримувати крайніх правих од нечемних виступів. Фракція к.-д. обмірковувала питання про те, як погланути на виступ міністра фінансів Козовцева з поясненнями з приводу роспису. Більшість прістає на те, щоб не гаючись, відповісти Козовцеву критикою фінансів.

По Росії.

— Виправляють! В департаменті земельних справ на-швидку виробляють цілий ряд поправок до того закону про селян, з виданням якого кабінет міністрів поспішився, на підставі 87 статі ґрунтовних державних законів. Поперед всього мають зробити додаток до цього закону про селян у Польщі та на Кавказі. По цих країнах має бути порядок виборів, до земельних комісій вишій ніж по других місцевостях держави. В декларації правительства про цей закон не буде згадано, а його внесено буде в Думу трохи пізній, коли вже вироблені будуть всі додатки до його.

(Р. Сл.)

— Рахунок. В газеті „Парусь“ лікар Ілбанков полічив, скільки людей загинуло, під час погромів у 1906 році. Постраждало од погромів—4529 чоловік. В цьому числі—1843 чол. вбито.

— В Державній Раді. 4 марта збиралась „група центра“ Державної Ради. Спиречались про те, чи повинно подавати відомості про те, що робитиметься на виборах Ради в газеті. Про це балакали аж 3 години. Нарешті прийняли пропозицію С. Платонова; доручити, щоб бюро що-разу після зборів само подавало до відомості співробітникам газет постанови Ради. Голова Ради з товаришами своїми повинні складати коротеньке відомлення про збори і тільки ці звістки підуть в газети; а про те, як йшли збори, що промовляв—газетам не повинно казати. Так само не можна оповіщати про деякі цілі частини зборів. Але д. Львов у газеті „Товарищ“ прохає членів Ради „групи центра“ пробачити його, бо він, як член „центра“ що разу подаватиме всі відомості, всі призвичає промовців і всі поруматиме таємницю роботи членів Державної Ради.

(Товар.)

— Реформи. Міністерство внутрішніх справ почало дбати про те, щоб по тюрмах російських більше було місця. Для цього ухвалено по аморі не дуже часто арештовувати людей на підставі „охорони“, а краще вислати вивуцятих звідтіля, де вони пробувають. Міністерство

татися по різних закутках Волині. І скрізь видається дуже різко у вічі те, що, в той саме час, коли на кожнім кроці приходиться натикатися на от такі „внушення“, коли і сільське духовенство і чорносотенна „інтелігенція“ старяться ширити і устпо і „почайвським листкам“ злодожерній думки, знаєваста та недовірство до поступового волинського громадянства та до євреїв, в той час—ніхто з місцевих „старших братів“—людей більш розвинутих і не пошрбував хоч на один крок наблизитися до мужика, придбати собі його довіря... А дрібно—містечкова інтелігенція по багатьох місцях Волині, так і просто такі—ніби чогось злякалась... сховалась як то кажуть „по самісенкі уши в свої норі.“

І то саме в критичній, передвиборчій момент!

А може й було чого злякатися, дивлячись на успіх між селянами чорносотенно-почайвської пропаганди.

Безперечно так. — Але не годилось, злякавшись вовка, вже і в кіс не пошрбувати загаянцуть... Та либонь ще видати від „вовка“ тут роль заграв узкий помічник сінотів та членів „союза рівноправія“.

Почаєних селях селяне звертались до городян, щоб ті пускали їх на свої передвиборчі зібрання, або принаймні хоч прислали на село промовців та агітаторів, але городяне не тільки не задовольнили бажання селян, а ще й дурили їх.

Правда, такі відносини обурювали декого з молодих (будувачів та с.-дем.) але вони не зуміли поладити справи. Потім уже один з них мені лепетав: „Ми думали вислатись... „Спілку“... для них—сувої люде.“

Чому і ні? А ще б душе—примієнню самих „Трудовиків“... Волинський селянин ще на отількі темний, що слово „соціаліст“, „демократ“, „ка-деть“,

збирає зараз відомості про адміністративно-арештованих і має незабаром повишукати в тюрмі їх всіх під догляд поліції, або ж замінити їм тюрму на адміністративні заслання.

— На тюрмі. Міністерство юстиції має прохати в казни 5 мільйонів на будівляння нових тюрмів.

— Наназ. „Товарищ“ подає цікавий наказ воєнного начальства. Воєне міністерство звеліло воєнному начальству подбати про те, щоб всі офіцери і воєнні чиновники, які належать до крайніх правих партій, повиступали звідтіля.

— З смоленської каторжної тюрми. В смоленській каторжній тюрмі сидить ще більш, як 500 садатів та матросів за повстання в Ревелі, Кронштаді. Севастополі. (Русь).

— Страйк у Москві. З кожним днем більш і більш виявляється, як негарно поводитись московська городська управа з трамвайними страйкерами. Проти такого поведіння рішуче повстає трамвайна комісія, яку обрало, щоб якось втишити непокоруміння. Комісія, на збори якої запрошено було де-кого з членів управи, одразу зазначила, що управа зовсім не хоче полюбивно припинити страйк трамвайних слухачів, а навпаки ще більше хоче розжарити їх боротьбу, хоче направити цей страйк на шлях політичної, революційної борні. Трамвайна комісія подає в московську думу доклад, в якому зазначає, що страйк з'явився через вагали ненормальне становище всієї трамвайної справи.

— Про вбивство Герценштейна. „Русское Слово“ має вістку з Парижу, про те, що Юсевич-Красовський та Половнев приїхали в Румунію в окремому купе першого класу. Там Половнева вбивав один з матросів-втікачів. Разом з ними приїхало трое невідомих людей. Спершу вони „бенкетували в Ясах, а потім поїхали до Будапешту.“

— Діяльність Століпін. Століпін викликає в Петербург вітського губернатора Горчакова, бо на його спаржується що він чинив всякі перешкоди лівим на виборах. Людність Вятки вимагає в телеграмі до Думи, щоб Горчакова забрала зовсім од них.

— Заходи. В міністерстві доріг готують такий проект, щоб побільшити жалування тим чиновникам, які мають на рік не більше 1200 карб.

— Матроси з „Потемкина“. Газета „Русское Слово“ повідомляє, що 85 матросів-втікачів з „Потемкина“, які працюють в Румунії в порті Констанці, вдались через Головіна до Державної Думи з проханням поставити на першу чергу питання про амністію.

— Грус в Яті. На дачі письменників Єлпатьєвського та в квартирі Окітальця, в Яті поліція зробила трас.

— Колишній народній заступник. Колишній посол до Думи, Маслов, якого недавно вивуцтали з тюрми в г. Грозному, зараз у дуже прикрому, становищі. Як тільки розізнали Думу, його скинули з учительської посади і не дали права на пенсію. Йому ні з чого жити. До того самого начальство вислає його геть з Терської країни.

— Резиденція Століпін. В відвідинних сферах виникло питання, де літом мусить жити Століпін. „Петерб. Газ.“ повідомляє, що йому дадуть палац на Славянському острові (в Петербурзі), в якому жив торік граф Ламардорф. Але сам Століпін збирається і влітку зостатись в Зімовому Дворці. (Шар.)

— Робітничі депутати в засланні. 10 февраля робітничі депутати прабули на

3 „Нетр“ та „Пущ“ волинського полісся.

В той час, коли навіть і преса нападає на інертність нашого волинського селянства за волинські вибори, просто аж боляче робиться, дивлячись на таку несправедливість, що всякий його радений лаяти „на віру“, а ніхто не хоче зрозуміти становище цього волинського мужика!

А становище його таке, що крім панського лагая, роль якого потім заступила „добродійня“ опіка мирових посередників та іншого начальства, крім фанатично-релігійної „опіки“ батюшок—він ніколи нічого іншого, кращого і не бачив.—Та і не було від кого.—Інтелігенція рідної, народньої на Волині нема, а єсть тільки пансько-польська! котра і по сьогодні дивиться на „хлопа“ тільки зверху.

Немає корисного для розвитку селян і середнього робочого елементу, бо Волинь непромислова країна, а городський елемент—євреї для селянства теж чужі, та і самі держаться від нього здалека, бо і самі ще задопані в ортодоксальнім фанатизмі, або—і крайнім пошівнізм.

Весь передвиборчий час селянство було під побільшеним доглядом як свого начальства, так і стражників, що аж кишили по селах. Слідкували навіть за тим, щоб люде не сміли сходитися суєвід до суєвіда в гості. Вибори від ведовств було назначено на 12 січня. І от, на ді дні—починаючи з 6 по 12 січня—начальство навмисне підігнало всі чергові сільські та волосні сходи та діла, яких забагло мужикам голови та втомило їх так, що з 12 січня вони були мов на пів-сонні, та тільки очима дужали... Коли ж не вважати на все це—з'являвся між ними хтось розвинутіший, світліший—то такого

або зараз же „сокращали“ або... навіть і досі мстяться!

Ось і приймає. В Полоніім на сільських сходах 8 та 9 січня для отчету сільських расходів за минулий рік, між селянами виника думка вибрати з між себе ревізійну комісію для провірки цих „отчетів“. І де які сільські громади цієї волости це й зробили. Уже і не впадавалось начальству. 12 січня, на волоснім сході для вибора в Думу, селяне, хоч як ім не забували гдузду, не піддалися на удочку і не вибрали в виборщики підставних дукарів—панських та начальства підлизників, а вибрали своїх, бідняк, грамотних і свідомих людей—малоземельного Івана Мартинюка і зовсім безземельного (огородника) Андрія Ткача.—Це вже й зовсім обурило начальство... І от, коли з 12 лютого на волоснім сході для вибора нового старшини, селяне поставили кандидатуру на старшину того ж Андрія Ткача, то мировий посередник спершу все намагався втовкати селянам, щоб зоставили старого старшину—Приймака, котрий йому, видно, дуже любий, але селянам вже остогиди мов гірка редька;—а потім, коли селяне таки настояли на багаторівні Андрія Ткача і Давида Вариводу, посередник, упершись таки щоб багаторивали ще й Приймака, вийшов з волости. Як скінчалась багаторівка, то виявилось, що вибрано таки Ткача, а старого старшину—Приймака забаторивано, і сход звелів, щоб Приймак передат Ткачу медалю. Але Приймак заявив, що посередник... вже давно поїхав до дому—в м. Мирополь, а йому, Приймакові, звелів, не вважачи на те, який буде результат багаторівки, все-таки сповняти обов'язок старшини. Однак, медалю Ткачу Приймак зараз же передав, хоч йому де-хто з людей і говорив, що цього, без посередника, робити не треба... А через кілька днів той

же Приймак заявив, ніби то посередник прислав бумагу, щоб одібрату від Ткача медалю і що будуть другі вибори.

На 25 лютого і справді людей згнали у волость на сход. Всі думали—повторні вибори старшини. Але їм,—нежданно негадаю,—запропоували спершу вибрати чоловіка в якийсь ч.ємство, чи що, бо й самі добре не розібрали—кажуть люде... (Либонь чи не в „землеустойтєльну комісію“). А коли цього вибрали, то начальство знов собі поїхало, заявивши, що, на Ткача зроблено донос, що він революціонер, а через те „до выяснення“ цього діла поліцейским „допозанємь“, обов'язок старшини справляти та і на далій той же Приймак, а вибраного, в помічники (кандидатом) Ткачові—Вариводу ж не можна затвердити, бо він був під судом, як „политический“ і хоч суд його й оправдав, але... „ложіція не согласна“... Та й справді таки: що у нас суд, проти поліції!

І кажуть, що донос „о неблагонадежности“ Ткача послала люде, котрим таке ремесло Іуди зовсім, зовсім не диячїє!.. Не тому б вони повинні іменем господнім навчати... Та-ба.

Селяне тепер буряться, а Приймак, кажуть, похваляється, що „я, мовляв, і всіх вас підічу так, як підіска де-кого з городничий і буду, страшиномо сільсько сам очоуч“...

Так селяне, кажу буряться, але... благодітелі селянства тільки того, мабуть, і треба, щоб викликали якусь причітку для „внушення тишини и порядка“...

Все таки, бач виставляється наперед перед ким саіх... Так як же при такій „свободі“ та обставинах, не грїх нападат на нещасне волинське селянство і за його, угодні панам та начальству вибор в Думу?

Мені приходилось і приходиться веш-

„революціонер“ і т. н. зовсім не розуміє і, під впливом духовенства, начальства, „Почаєвських Листков“, та іншого такого жахастись всякого, хто із спочуттям згадає „кромольну“ назву.

Слова: „демократ“, „соціаліст“, „революціонер“ считаються у нас в народі найгіршою лайкою.

Але зрозумілих для нього назв: „лівий“, „трудовик“ він не тільки не жахастись, а... то ж і до „почаєвського союзу“ знача більшість селян залуєвється на те, що б... „добитися землі та волі, та й іншого всього, чого в першій Думі добивалась за для бідлоти—царство ім небесне—покіпній ліві трудовики, котрих через ту рвань—„домократів“, кажуть, перевишали“—говорить багато, де хто з темних мужиків—„союзників“ польських „нетр“...

Чудна психологія цього волинського мужика—почаєвського „союзника“! Коли грошки „пошкрабаєм“, то і найдем, під вовчю шкурю „союзника“... рідсєське українське гняноточко, котре не раз, аж поїдаувати хочеться!

От вам і „почаєвський союз“!.. Так от я й кажу, що іще б дужше було для наших селян прямо трудовиків послати: вони б, певне, де чого багаті зробили між волинським селянством. Але... Але завовати селянські симпатії, довіре до горожан, які і палъемом од папєць діля цього не вдарили,—цього навіть і трудовики не змоуть: тут вже треба приложити своєї власної праці.

Розумній Магомет не ждав, поки сама гора приїде до нього, або—поки хтось там инший її до нього прісуне, а сам пішов до неї.

А наша волинська інтелігенція покинула народ на Божу волю, а тепер всі дивуються його темноті та ляку.

Сторонній.

васланя в місто Березин. Там вони живуть в приватних квартирах, багатьох один в одному. Хрустальов та Свєрчков дожидаються там своїх рідних і, коли початок дозволить, зостаються в Березині до самого кінця засланця. Всі останні засланці повезуть в Обдорськ. (Пар.)

— Чого хотять фабриканти? 1 марта на нараді фабрикантів, на з'їзді заступників торговлі та промисловості радялось про правила, що до найманих робітників. Фабриканти обстоювали за те, щоб усі правила внутрішніх розпорядків заводів, що на заводах „явочним порядком“, щоб халяви фабрики, чи заводу мав право порушити вмову з робітником, коли він цілий тиждень не ходить на роботу, щоб тільки для жінок та підлітків встановлено було, скільки годин їм треба працювати. Що ж до праці дорослих чоловіків, то фабриканти не хотять погодитись з міністерським законопроектом і стоять на тому, щоб самі халяви вмовлялись з робітниками, скільки годин вони повинні робити. (Річ.)

3 життя партій.

— Центральний комітет партії соціал-революціонерів доручив Гершуні, коли він їхав через Америку, зостатись там на який час, щоб познайомити демократичні Сполучені Штати з російським вивільним рухом і з тією участю, яку бере в цьому рухові партія соціал-революціонерів. Для цього Гершуні по багатьох містах в Америці скликав мітинги, впорядковував банкет. За 6 тижнів на мітингах зібрано 88,586 франків, а на банкеті 58,833 франки, а разом з всіма дрібними жертвами—156,964 франки грошей. Зараз у Америці пробує представник партії соціал-революціонерів. (Рус.)

— Підвищення цін на хліб і взагалі на найнеобхідніший для кожного крам викликало великий рух серед робітників. Спочатку цей рух набрав був зовсім стихійного характеру: по деяких великих містах робітники почали були розбивати крамниці то що... Соціал-демократи в Петербурзі звернули на це увагу, і тепер цей рух перетворився в більше свідоме змагання за хліб. На визискувачів-крамарів повинна вилізати городська дума. І от соціал-демократи заходяться примушувати до цього петербургську думу. В Петербурзі в цій справі була конференція робітників, на якій ухвалено примушувати петербургську думу, щоб вона зменшила ціни на необхідний крам і особливо на харч. (Тов.)

Лист з Сосницького повіту.

Сумно дивитись на тих селянських дітей, котрі бажають побачити хоча би кріхту освіти, хоча би твєї освіти не рідною мовою, а чужою московською мовою, твєї освіти, котра дає мало користі особливо нашому українському народові, а навпаки котра навіть багачко до чому шкодить, про що не раз вже зазначав у своїх творах не тільки наш український письменник, але і всім вже досить відомі представники педагогіки,—але ж і такої освіти у нашому повіті почуватись страшенно велика нестача. Сумно дивитись і жалю огордає душу, коли бачиш, що ті маленькі селянські дітки, котрі бажають побачити світ, плачуть повертаються до-дому у школі, де їх не приймають за недостатною мислю. Цей плач наших бідних і темних селянських дітей мей не один раз доводилося власними очима бачити і власними вухами чути у нашому селі Макошині, та це треба додати й те, що про такі випадки раз у раз надходять звістки і із інших сіл нашого повіту. Як мало у нас по селах шкіл, відно хоча би із ось яких прикладів у нашому селі Макошині кожного року лишається дома без вчення дітвори шкільного росту так середнім числом 100, а то й більше, а коли ми розгорнемо справоздання (отчет) нашого повітового земство по шкільній освіті за останні два роки, а саме за 1905 і 1906 роки, то побачимо, що всього на наш повіт треба збудувати шкіл на 8935 душ учнів! У тому ж справозданні наше повітове земство жалкується на самих селян, котрі не дають йому матеріальної допомоги для будовання шкіл і прикладом вказує на м. Нове-Млини, де вже от кілька років буде, як там не існує земська школа, через те тільки, що селяне того містечка зрештою давати земстві хоча би яку то не було грошову допомогу. З приводу цього мимовільно хочеться спитати, чому ж наше земство раніше ніж жакувалось на селян не поставило собі ось яких питань: чи можуть наші селяне давати йому матеріальну піддержку окрім тих податків, які так тяжко ложаться на селянина? Чи спроможуться селяне давати йому хоча би яку там не було грошову допомогу, коли кабальні форми аренди пацьової землі до краю вже знівчили селянське хазяйство? Як видно ти, що засідаючи у земстві, не тільки що не задали собі таких питань, а навіть і не подумали про те бодяшнє життя нашого темного селянина, і справді хіба ж можуть подумати про селянське життя ті, котрі самі володіють великим числом землі у нашому повіті? хіба ж можуть ті, що з роду не бачили селянського життя, а дивились на його тільки з панського рундука—хіба ж можуть, кажу, такі люди, як слід,

обороняти справжні інтереси народи? Ні! ні!

Ще такі села, як Волинка, Лави, Мена і с. Ваба можуть сяк так спромогтись і давати земстві піддержку, бо в оточі селах селяне живуть гораздо краще ніж у других селах, а що ж можна вжити в таких сіл, як Бондарівка, Остаповка, Куковичі, Нове-Млини, Макошині і таких сіл у нашому повіті багачко. Наприклад у селі Макошині життя селян страшенно погане. Власної землі у селян досить мало, а навкруги села облягли тищи десятин землі відомого власника графа Мусія-Пушкіна. Ще тоді, коли отсі землі були у аренді д. Буніста селянам нашим сяк-так жилося, але ж коли сам граф Мусія-Пушкін почав халявувати у своїй економіці, то життя стало не людським життям, а якимсь пеклом: за пашу з корови деруть 4 і 5 карб., за назімки 2 карб. і 2 кар. 50 коп., аренда однієї десятини землі коштує 20 і 22 карб., а щоб наняти десятину городу то треба заплатити 40 карб.. Добре ще, що у сьому селі є де які заробітки на залізниці та по лісопашках, а то б хоч сядь тай плач!

Як велика нужда почуватись у селі наших селян і скільки вже накопилось нещастів до „панів“, відно із ось якого випадку, що трапився в минулу осінь у сьому ж таки селі Макошині.

До сього учебного року у нашій школі було три групи і додаткова четверта, у котрій вчилися ті діти, які не скінчили одразу школи, залишалися у ній ще на один рік. У четвертій групі вчили майже теж саме, що і в третій, але ж крім того читали більше книжок одно слово більше давали науки ніж у третій групі. У цьому ж учебному році, не дивлячись навіть і на те, що ще добили одну вчительку на школу, четверту групу через щось скасували. Коли ж діти почули про такий вчинок шкільної адміністрації, то вони, як самі казали, зробили „забастовку“, себ то казали, що вони доти не будуть вчитись, доки не буде четвертої групи.—Се вже видно через що „пані“ не хотять нас, як слід, вчити, бо ми тоді будемо розумні і відберемо у їх землі!—казали так мені де які учні з приво-ду твєї „забастовки“. Звичайно, що „забастовка“ учнів не мала ніякого успіху, але ж цей випадок ажравно показує, що зараз твориться у бідних хатах наших селян і крім того цей випадок ще показує й на те, що як діти селянські бажають вчитись хоч би як небудь, аби б не були темними. Треба нашому селянському більш освіті та людських прав!

І. Б.—ч.

По Україні.

— Київ. Товариш міністра внутрішніх справ Крижановський загадав київській адміністрації вислати з Києва вілних слухачів університету свєрів. (Рус. Вїдом.)

— З епархіального життя. Останніми часами у київську духовну консисторію надходило багато скарг од псаломщиків на священників. Псаломщики скаржаться головним чином на те, що священники поводяться з ними зневажливо та образливо.

— Велика крадіжка у київсьім університеті. З лабораторії технічної хімії по-крадено платинової посуду, та різного платинового знаряддя більш як на 1,500 карб. (К. М.)

— Насильства стражників у Київщині. В містечку Златополі київської губ. якийсь стражник лізаво поранив шаблею майже на смерть старого селянина. Цей випадок страшенно обурив селян. Селяне збираються укласти „примовор“, що б стражників поводили з містечка, а крім того повідомляють про цей випадок Державну Думу. У Фастові поліція та стражники двічі стріляли в юрбу, яка хотіла виводити заарештованих, щоб за агітацій серед селян. Всіх збили 5 чоловік, поранили на смерть 7. (К. М.)

— 3 Одеси. Офіційне пояснення з приводу місцевих подій, справило дуже сумне враження на всіх одеситів, а найбільш на євреїв. Цей настрій ще підтримують часопіси, які повідомляють, що черносотенці скаржються до нових розривів. Де які торгові та промислові фірми, які вже хотіли поширити свої справи, знов збираються ліквідувати все, або тікати за кордон. (Р. В.)

— Вимога „правих професорів“. 20 правих професорів подали ректорові заяву, в якій вимагають, щоб ректор не дозволяв молодшим лекторам університету брати участь у засіданнях ради університету через те, що вони належать до нелегальної академічної спілки. (Парусь)

— В Одесі на залізній дорозі збільшили охорону станції. Поліції загадано скласти протоколи на маскардах, коли б з'явилась яка маска в убранню на політичній темі. (Русь.)

— Сенсаційна заява присяжних засідателів в Херсоні. Тяжке враження справила на всіх заява присяжних засідателів, яку вони зробили председателю окружного суду: „За цю сесію, у якій ми приймали участь, яко присяжні засідателі, ми ввелилися в тім, що коли допитують обвинувачених чини поліції, вони примушують їх свідчити що небудь погрозами та катуваннями. Вважаючи на те, що це принижує не тільки обвинувачених, призначених до судової одповідальності, а також і заступників громадської со-

вісти, які мусять доходити до всіх подорожців справи і давати свої вироки з свого внутрішнього переконання, ми циньне прохаємо суд звернути увагу на ці факти і вжити всіх засобів, щоб їх більше не траплялося. (Парусь)

— Телеграма херсонських робітників. Робітники місцевих заводів, та других підприємств вітаючи другу Державну Думу звернулися телеграмою до голови П. Голівина. Зміст телеграми: Вітаючи другий російський парламент, ми робітники заводів, фабрик, та промислових підприємств міста Херсона, висловлюємо певну надію на те, що заступники другого парламенту будуть достойними наслідниками першого і скінчать велику творчу роботу звільнення нашого дорого рідного краю. Ми віримо, що з'єднані сили кращих синів землі російської покладуть парешті край сваволі, насильствам та казнокрадствам, які анесливали і кровью залягали рідну землю. Далі робітники пишуть вже про вибори. Вважаючи на те, що вибори по херсонській губернії було зроблено не відповідно до закону, та що у Думу пройшли виключно великі земельні власники, якім цілком не потрібні вимоги робітничого люду, ми сподіваємося, що друга Дума скасує ті вибори і призначить другі. (Парусь)

— Поліція прикликає до судової одповідальності товариша председателя „союза руссаго народа“ у Елисаветі, акпанного Банківського за те, що він підмовляв „союзників“ утворити розрух, та настрєнкувати їх мішати поліції. (Русь)

— Судові вїсти з Полтавщини. Военно-окружний суд в Полтаві два дні розглядав справу про вивізку тубельного справника Добровольського. Обвинуваченого засуджено на 15 років у каторгу. Решту обвинувачених виправдали. Втекло сім москалів, обвинувачених в справі розривів у віській Полтавського гарнізону. Гаповому матір, що живе у містечку Білїяхах, Кобеляцького повіту, трусил; не знайшли нічого. (Р. В.)

— Секретний лист Чернігівських селян. Селяне Чернігівської губ. прислали секретного листа у редакцію „Київського Голоса“. „Поміраємо голодною смертю. Голодні і холодні просямо хліба, одєжи, щобі!“ Селяне просять не зазначати в часописі їх підписів, боячись, якби за цього листа не позарештовували їх.

— В Кременчуці почне знов виходити часопис „Южное Слово“, торік вона мусила спинитись через те, що редактор—вїдвиза М. І. Гросмана висладо було з міста. Тепер міністр внутрішніх справ дозволив Гросманові жити в Кременчуці. (К. Г.)

— Цензор—помішник поліціймейстра. У Кременчуці вїдвиза місцева власть загадала місцевим агентам, та тим, що продають часописи, журнали, аби подавали на розгляд, новому цензору, помішнику поліціймейстра всі столїчні та провінціальні часописи й журнали. (К. М.)

— Аграрні справи в Катеринославщині. 26 февраля Катеринославський окружний суд розглядав аграрні справи про розрив, які очинили у пацьових економіях селяне. Всіх справ розглянуто 4. До найтяжчої кари—4 роки каторги,—за-суджено селянина Вілєка, 32 підсудних виправдали цілком, а решту засудили до тюрми, найбільше на 8 місяців. (П. К.)

— При судовому розгляді аграрних справ виявилися цікаві подробиці: карательні отряди карали цілі села, не розбираючи хто там винен, а хто ні. Обвинувачені зрештою попередніх свідочів, посягаючи, що їх примушували кїлками, та нагаями свідчити те, а не инше. (Парусь)

— Одгуми Московського друнарьського лоуауту у Катеринославі. Загальне зібрання силки—робітників друкарів в Катеринославі обмірковувало питання про можливість і в Катеринославі лоауту. Розглянувши детально історію московського лоауту, зібрання винесло таку резолюцію. „Вважаючи московський друкарський лоаут загально-російським лихом і нічим иншим, як з'організованим нападом загально-російського капіталу на робітничі організації, і визнаючи далі, що московський лоаут може перекинутися і у Катеринославі, приватна рада р. п. д. вїзнає: 1) підтримати товаришів москвичів матеріально 2) не гаючи часу з'організувати лоаутний фонд і частину з нього віддати товаришам робітникам московським. (П. К.)

— Милосердний суд над черносотенцями. Бізюсова та Шамарова, що прилядоу били й товкли людей на вулицях Александрівська, (Кат. губ.) губернатор загадав заарештувати на два місяці, і держати їх під арештом „при поліції“. А сам організатор насильств та бїжні Федоров зник десь, шїб, поїхав у Іерусалим на прощу. (Р. В.)

— Поліція прилюдно єднається з „союзом руссаго народа“. 28 февраля пішло ховали в Харькові городових, що згинули під час катастрофи на Костомаровській вулиці. У процесії виступили: генерал-губернатор, корпусний командір, сила военних, сотня козаків, кілька взводів піхоти, піша й кіпна поліція, вєводи жандармів та військова музика. Попереду трун чини поліції несли прапор „союза руссаго народа“. (Р. В.)

— В Сімферополі лютують „союзники“. Цими днями на Сімнім Майдані побили вони на смерть єврея Бивича, покваліченого й нещирногого привезли його

у лікарню; він через кілька днів вмер. (Ю. Кр.)

— Помогай—бі! „Ю. К.“ подає певні чутки про те, що тимчасовий генерал-губернатор Шредер наказав закрити місцевий „союз руссаго народа“. (Ю. К.)

— Земля не деринить! Польська часопис „Сьвіт“ повідомляє, що в м. Почаєві (де стоїть славетній монастирь) заувважали дуже небезпечні геологічні з'явнища: в інших місцях земля підіймається, а в інших опускається; виникають і горячі джерела. Гора, що на ній стоїть Почаївський монастирь, так само, як і інші гори в околиці його, мають в середині дуже м'який, дірчастий камінь,—отже гори й подаються дуже легко патковій воді, чїякому вишому підземному рухові. Ченці дуже стурбовані і закликали інженерів. (Р. К.)

— Добрі звичай таврійської духовної семінарії. Уряд таврійської духовної семінарії на Рїздівний святках цього року несподівано розіслав своїх учнів до дому, а потім розіслав листи, що він все оце зробив через ріжні злочинства семінаристів. Між иншим звільнених семінаристів обвинувачують у тім, що вони бойкотували своїх товаришів. З роспиттів виявилось, що ті товариші, то все були інспектори, ректори та інших урядовців семінарьських силки, і бойкотували семінаристів їх за те, що вони своїм бєткам роблять донос на товаришів. Таким чином семінарьський уряд заводить колотнечу між учнями, а потім ще на їх і верне. Тепер через місяць учнів прийняли знов тільки по прощенням. Де котрих увольняли з правом при кінці року скласти іспити. (Рідн. Кр.)

— 3 Галиччині. Карне судїство проти українських студентів у Львові їде далі. Слідовий судїи розширив судїство через нові скарги. Суд, як каже Галиччанин „вїдвиза гончїм! письма за слїдующими студентами“. Чисопісє наводять дову лику знов обвинувачених студентів.

— Всіх студентів українців у Львівсьім університеті мається 956 ч. З них богословів 347, світських 619 ч. (Діло.)

— Минули часи, коли „генї“ були на по-слугах в магнатів, а Львівські поляки все ще оглядаються на них. З приводу листа Березиного, якого він прислав українським студентам, Przegląd польський роздіт привезти Березиного до Галиччини та познайомити його з тутешніми польсько-українськими відносинами. А для того часопісє радить, щоб хтось з польських аристократів, аби хоч з заможних людей поїхав до Норвегії, познайомився в Березином, та запросив його на якийсь час до себе, привіз до Львова і дав йому нагоду (!) позайматись з польським становищем проти Русів.“

— Розбїт львівсьім вшеполїяні не вгавають, але досі, пише „Діло“, не чули ми ні за одно арештування або потягнене до одвідальності розбїшак в університету. Поря вже, аби наша покривдежна молодїця вступила в свої обороні і потягнула бодяй проводирів бандитів до одповіді судової.

— Жертви жертвам університетської демонстрації. Українським студентам львівського університету, яких було заарештовано і замкнено в тюрмі—галицької українці зібрані 7,412 корон. (Діло.)

— Вшеполїські апетити не мають меж. Заступники їх домагаються захопити в свої руки всю владу та забезпечити вшеполїякам безконтрольє господарювання в Галиччині. Вшеполїяк Тарновський, зробив у Львівському соїмі пропозицію, щоб у справах адміністративних не дозволити жадних апелїцій до Відня, і щоб для таких справ заснували у Львові найвищий адміністративний трибунал. Ну, а звичайно цей трибунал мусить скластись з самих вшеполїяків. (Гол.)

Лист з Буковини.

Передвиборчий рух на Буковині. од власного корреспондента.

Лихи кандидатів постановила „Національна Рада“ українців на Буковині, про це ми вже сповїдали в 41. ч. „Ради“, а тепер додаємо, що й буковинські москальофїли поставили своїх трьох кандидатів—а власне: На повіт вавківський священника о. Богатиря, на повіт Кіцманський селянина Сивчука а на повіт черновецький судїю Гокмана.

Українські кандидатури цілком забезпечені в повітах: вавківським, кіцманським і заставеньським. Невпевно стоїть справа в повіті вавківським і черновецьким, однак так як стоїть речі сьогодні, то нема сумніву, що перейдуть кандидати „Національної Ради“.

З боку українців їде жива й інтенсивна, але несагітація, а з боку москальофїльських репатїє агїтується тільки клеветами на українську національно-демократичну партію та огидним обиданням ріжними інституціями українських діячів.

По українським селах відбуваються численні зібрання, а народ обстає рішучо за кандидатами українськими.

В кожному українському повіті, а також майже в кожному селі повстали виборчі комітети, які переводять агітаційну роботу і подають одні другим та „Національній Раді“ в Чернівцях відомості про хід біжучих виборчих справ.

Між партіями волоськими немає ще ніякого порозуміння що до ставлення кандидатів.

І. К.

Останні вїсти.

(По телеграфу та з газет.)

Заява, що прочитав голова ради міністрів 6 марта в Державній Думі й Раді.

— Перед початком спільної з Державною Думою діяльності я вважаю за потрібне як мога докладно та ясно намалювати скликаемоу з волі Царя законодавчому зібранню загальну картину проектів законів, які міністерство постановило дати на його високу увагу; але поперед ніж викладати суть окремих законопроектів, поперед ніж спробувати висняти провідну гадку уряду, я не могу не звернути увагу Державної Думи на становище, яке займає уряд що до законопроектів, які будуть пропонуватись ним. Я розумію суть та порядок їх оборони. По краях, де лад державний уже сталий, окремі законопроекти являються в загальному викладанні законодавства натуральним обдітком нової потреби, що виникла, і знаходить собі готове місце в загальній системі державного розпорядку; в такому випадкові закон, що проходить через усі ступіні натурального виспявання, з'являється о стільки засвоєним громадською самосвідомістю всеї його окремішности, о стільки арозумілим людяноу, що перегад, щоб ухвалити чи одкинути його, являється справою не такою складною і завдання урядової оборони дуже спрощується. Не те, певна річ, в країні, де тільки розпочалась перебудова, а значить—де їде і заколот: тут не тільки кожний законопроект, а кожна його окрема риса, кожна особливість може помітно вплинути на благо Держави та характер майбутнього законодавства. Коли є сила новини, що заноситься в народне життя, то треба зняти всі окремі урядові проекти з одної загальною думкою; думку по висняти, покласти її в основу всеї будови і боронити її, о скільки вона входить в той чи инший законопроект; потім треба оцінити ту думку, яка повстане супроти думки законопроекту, і по добрій совісті рішати, чи вона відповідає намірам уряду, благу держави та її зміцненню й возведенню і через те, як можна звести її в дальше життя. Коли ж виробляються самі закони, то не можна додержуватись певної встанови, а треба зважати на всі інтереси, заносити всі аміни, які вимагає життя, і коли треба, законопроекти переробляти згідно з новими життєвими потребами. В основу всіх тих урядових законопроектів, що міністерство вносить зараз у Думу, лягла через це одна загальна провідна думка, якої уряд буде додержуватись і в усіх своїй дальшій діяльності; думка ця втворює її матеріальні норми, що повинні ввійти в нові правові відносини, які виходять з усіх реформ останнього часу. Перетворена з волі Царя держава наша повинна стати державою правовою, бо коли писаний закон не визначає повинностей і не забезпечить прав окремих російських підданців, права ді й повинностей залежатимуть од товмачення та волі окремих осіб, се-б то не буде добро встановлені. Правові норми повинні мати під собою точний і ясно висловлений закон, що й через те, що инакше життя завше викликатимє суперечки між новими основами громадянства і державности, які ухвалив Царь, і старими встановами та законами, що суперечать їм або не обхоплюють нових домаганнїв законодавця, а також свавільним розумінням нових початків приватними та урядовими особами; от через що уряд за найперший свій обов'язок уважав подати на увагу Державної Думи та Ради цілу низку законопроектів, що встановляють тверді підвалини державного життя, яке на-ново складається в Росії. (Далі буде.)

— Петербург, 5 марта. Вчора скофїськовано „Товарища“.

Центральний комітет п.-д. скаржиться на одмовлення сенатом в легалїзації партії.

Сподівається, що цими днями вїде циркуляр міністерства губернаторам, щоб залобігати всяково погромам євреїв.

Студенти й професори політехніки цілком солідарні в питанні про директора і постановили вибрати знов Гагарина або лишити місце його вільним. В протиньому разі професори постановили бастувати (страйкувати) разом з студентами.

Можна думати, що в Лодзі фабрики почнуть робити через 8 тижнів, скільки часу потрібно, щоб поладити машини. Локауту ашпретурних та красильних заводів не буде, бо це загрожє пошкодити всій лодзинській промисловості.

„Врж. Вїд.“ повідомляють, що в окремих групах Державної Ради обмірковується питання про відмову на декларації кабінету. Праві висловились за негайну відмову, прийнявши формулу переходу до чергових справ, та цілком має згоду в урядом, з тактичних гадок, аби це було наперекір одповіді Думи; центр і ліва стоїть за простий перехід до чергових справ; ні спочуваючий урядові, ані не спочуваючий.

В справі про забастовку (страйк) р. 1905 на миколаївській залізницї палата присудила членів забастовочного комітету—одного на рік, а інших на сім місяців кожного в кріпості, заштатши їм весь час, що просидїли до суду. Одну з обвинувачених виправдали.

Брата Юсєвича-Красовського, що втік оце недавно за кордон, який був урядником, харківська палата засудила

за хабарі, і зараз він клопочеться в Петербурзі, щоб його помилували.

Забороною жити в Петербурзі євреям, що записалися в ливарі вільними слухачами в університет.

Елісавет. Ревізор, що приїхав в зв'язку з заколотом по середніх школах в Єлисаветі, батькам учнів, які скаржились на переслі, іронічно пораяв „скаржитись Державній Думі“.

Курськ. Поміж селянами йде заколот з приводу порушення арендних умов з поміщиками; по селах—мітинги; настрої тривожні.

Одеса. Директора російського для міжнародної торгової банку, гласного думи, виборця Драго оштрафовано на 3000 карб. з заміною охороною в тюрмі на три місяці. Губернатор мотивує свою постанову, перше, тим, що дирекція банку при трусах не вишуквала поліцію в усій помешканні, і по друге—не вжила в свого боку способів, щоб доглянути за служачими, які йклали цілий боєвий арсенал в банки.

Черкаси. Вночі на Верхне-Горівській вулиці поліція оточила квартиру, де відбувалась збірка. Багато людей встигло розбігтись. Заарештовано 22 чоловіки.

Катеринослав. Катеринославці, зіслані в одонезьку губернію, пишуть, що життя їх там неможливе: вони терплять голод і холод; їх ганяють з місця на місце. До того всього, намовлені ошепенським приставам Андреевим і місцевим жмикрутом Дружинином, хулігани напали на політичних і побили їх; одного з їх, Квачаде, навіть убили.

Харків. В університеті зроблено труси, після якого нічого не знайдено. Арештовано 50 душ, між ними кілька сторони-х; є й жінки.

Тегеран. Прибули отряди козаків, які мають оберігати російські консульства в Персії.

Театр і музика.

Шевченкові свята. 27 вересня, в Москві, в господі „Влагодородного Собрания“ українське земляцтво студентів московського університету святкувало Шевченкові роковини. Орудували сватом артист А. Вороненко. Брало участь чимало наших оперних артистів. Хор, зорудований добродієм А. Засядо, співав: „Заповіт“, „Вийти порога“, „Жалібний марш“ та інші українські співы. Вечір був успіш. На святкуванні Шевченкових роковин в трупі Садовського в Кам'яні-Подільському, про яке ми вже згадували, дуже багато працював художник Розвадовський. Він прикрасив театральну залу, впорядкував живу картину. Вечір дуже сподобався глядачам. На прохання хор співав на сцені—„Ще не вмерла Україна“, а в залі підспівували. На жаль людей в театрі було не багато і тому „Провіт“, на користь якій пішла частина збору, мала не багато заробити. Святкувача Шевченкові роковини і Катеринославська „Провіт“ 23-го вересня в аудиторії народних читань. Співав хор під орудою д. Хоцьняського. Були декламації, реферат. Зала рокишом була вбраня.

У містечку Паволчі, сквирського повіту, в Київщині 1 марца відбулося тихеньке святкування Шевченкових роковин у школі. Зібралось душ до 20 селян. Читали ім кілька віршів Шевченка. Найбільше сподобався селянам—„Чернець“. На стіві висів портрет поета, вбраний в вінок. Перед читанням віршів коротенько розказано було про життя і значіння поета для України. „Буквиносний Боян“ урядив 2 марца в Червильцях, у залі „музичного товариства“ концерт на честь Тараса Шевченка. В Нитомірі 27-го вересня відбувся перший український концерт, присвячений пам'яті Тараса Шевченка. Зала була гарно вбраня в українському стилі. Над естрадою стояв портрет поета, освітлений електричним світлом. Не можна сказати, щоб програма концерта була дуже цікава. В рефераті д. Кравченко, очевидно, додержував такого принципі: „Щоб і вовни були ситі, і кози цілі“. Референт, видно, боявся дратувати „власть імущих“. Віз коротенько розповісти про життя Тарасове та зважав, що поет найбільше „свівав“ про долю жінок і дівчат. Таке було перше українське слово до житимирського громадянства! Це був перший український „реферат“. В хорі і в декламації виступали здебільшого селянства.

Українське драматичне товариство, під орудою артиста А. Вакулєнка, скінчило свої вистави в Галичі, а з другого тижня посту буде грати в Кременчузі.

З трупи Сагатовського. Сагатовському адміністрація чомусь заборонила виставляти в Гродно п'єсу „Єврей“.

Нові переклади. М. Загірня перекладає на мову українську деякі з драм Генріха Ібсена: „Підпори громадянства“, „Ворог народу“ та другі.

Спектакль учнів української драми в школі М. Лисенка.

Виді української драми в школі М. Лисенка поки що—єдина на всю Україну драматична школа діячів української сцени. До сього часу українські артисти бували звичайно самоуками, театральну освіту переймали од своїх старших товаришів, а про яку небудь артистичну освіту, про теоретичне підготовлення не було й мови. Коли з'являлись талановиті артисти, вони сягнувши свого таланту посували наш театр далі, роздвигали його рамки, але вони не могли йому дати того, що дає систематичне виховання і спеціальна підготовка, вироблення певних традицій, одним словом того, що може дати тільки школа. В невеличкому

поки гурті учнів української драми класу М. Старичько в музично-драматичній школі М. Лисенка ми маємо верню будучого ідейного українського театру з освіченими інтелігентними артистами, які, маючи надію, дивитимуться серйозно і свідомо на завдання рідної штуки, вважаючи її не ремеслом або засобом до життя, а одним з факторів культурного розвитку нашого громадянства. Тому то нам дуже цікаво стежити за розвитком українського відділу школи М. Лисенка цікаво бувати на спектаклях її учнів, коли поступ школи можна наглядно бачити в грі молодих артистів.

4 марца було виставлено п'ять уривків з наступних п'єс: „Везталанина“ Карпенка-Карого, „Назар Стодоля“ Шевченка, „Оборона Буші“—Старичько, „Блакитна троянда“ Леси Українка і жарт Чехова „Освідчення“ (в перекладі Лоського). У цих уривках виступили учні й учениці: д-ки Васильченко, Гарволінська, Штанге, д-ї Лисенко, Пахаревський, Селезінський і де-хто з сторонніх артистів-аматорів. Д-ка Васильченко мило й граціозно провела ліричні сцени в ролях Софії (Везталанина) і Галі (Назар Стодоля), причарувавши глядачів своєю живістю і натуральністю. В драматичній сцені божовілля (Блакитна троянда) та сама артистка показала, що а її талантом можна сміливо виступати в серйозних драмах. Уміння передавати правдиво психологічні відтінки настрою нервової людини, який переходить аж до найбільшого напруження і навіть божовілля, свідчать, що молода артистка легко поборює труднощі своєї ролі і має данні виступати в ролях більш складного характеру. Д-ка Васильченко сміливо може виступати в п'єсах світового репертуару, і ми бажали б її бачити в драмах Ібсена, Гауптмана та ин. сучасних великих драматургів. Д-ка Гарволінська була чудовим партнером д-ї Васильченко в ролі Стехи (Назар Стодоля), жваво й весело провівши роль завзятого молодця, яка зуміла приборати до рук суворого й деспотичного сотника Качатого. Слабшою вийшла в неї роль Марьяни в „Обороні Буші“. Але вона в цім разі спадає більше на саму п'єсу з її надзвичайно довгими й риторичними монологами, дуже важкими до виконання, де більше декламації, ніж живого дії. За те в ролі паночки Наталі в „Освідченнях“ д-ка Гарволінська була незрівняна. Від мого дої артистки не можна вимагати нічого кращого. Вона опанувала глядачів і своїм настроєм обхопила всю публіку невеличкого домашнього театру школи. Обидві учениці школи—д-ки Васильченко і Гарволінська виступили кожна на своєму ампау (за винятком „Об. Буші“) і тому виразно зазначили свої до них здібности. Не можна того вповні сказати про учнів, хоча загальне вражіння було гарне і од їх гри. Д-ї Селезінський провів сцену в „Везталанині“ (в ролі Гната) просто й живо. Значно слабше вийшла в нього роль Антося в „Обороні Буші“, але тут доведеться сказати про його те, що й про д-ку Гарволінську в тому ж самому уривку: п'єса була вибрана невідповідно. Д-ї Лисенко зумів дати тип стародавнього козака, упертого й деспотичного сотника Хоми Качатого. Д-ї Пахаревський дуже добре провів роль панача в „Освідченнях“, гарним партнером був йому тут д. Лисенко (пан Чубуков), так що цілий вевдів пройшов в ансамблем. Нічого не можна сказати про д. Пахаревського в ролі Ореста з „Блак. троянди“, бо сама п'єса, або краще сказати уривок з неї, змальовують цей персонаж загато не виразно й байд. Не псували загального вражіння на епізодичних ролях д-ка Штанге (учениця I класу), д-ка Завістовська й д. Мельніков з сторонніх артистів-аматорів. Рука д. свідної артистки і учительки—д-ки М. Старичько уміло керує молодими артистами. В їх серйозному відношенню до свого діла, в обміркованості ролей видно добру школу й старанну режисерію.

4 марца було виставлено п'ять уривків з наступних п'єс: „Везталанина“ Карпенка-Карого, „Назар Стодоля“ Шевченка, „Оборона Буші“—Старичько, „Блакитна троянда“ Леси Українка і жарт Чехова „Освідчення“ (в перекладі Лоського). У цих уривках виступили учні й учениці: д-ки Васильченко, Гарволінська, Штанге, д-ї Лисенко, Пахаревський, Селезінський і де-хто з сторонніх артистів-аматорів. Д-ка Васильченко мило й граціозно провела ліричні сцени в ролях Софії (Везталанина) і Галі (Назар Стодоля), причарувавши глядачів своєю живістю і натуральністю. В драматичній сцені божовілля (Блакитна троянда) та сама артистка показала, що а її талантом можна сміливо виступати в серйозних драмах. Уміння передавати правдиво психологічні відтінки настрою нервової людини, який переходить аж до найбільшого напруження і навіть божовілля, свідчать, що молода артистка легко поборює труднощі своєї ролі і має данні виступати в ролях більш складного характеру. Д-ка Васильченко сміливо може виступати в п'єсах світового репертуару, і ми бажали б її бачити в драмах Ібсена, Гауптмана та ин. сучасних великих драматургів. Д-ка Гарволінська була чудовим партнером д-ї Васильченко в ролі Стехи (Назар Стодоля), жваво й весело провівши роль завзятого молодця, яка зуміла приборати до рук суворого й деспотичного сотника Качатого. Слабшою вийшла в неї роль Марьяни в „Обороні Буші“. Але вона в цім разі спадає більше на саму п'єсу з її надзвичайно довгими й риторичними монологами, дуже важкими до виконання, де більше декламації, ніж живого дії. За те в ролі паночки Наталі в „Освідченнях“ д-ка Гарволінська була незрівняна. Від мого дої артистки не можна вимагати нічого кращого. Вона опанувала глядачів і своїм настроєм обхопила всю публіку невеличкого домашнього театру школи. Обидві учениці школи—д-ки Васильченко і Гарволінська виступили кожна на своєму ампау (за винятком „Об. Буші“) і тому виразно зазначили свої до них здібности. Не можна того вповні сказати про учнів, хоча загальне вражіння було гарне і од їх гри. Д-ї Селезінський провів сцену в „Везталанині“ (в ролі Гната) просто й живо. Значно слабше вийшла в нього роль Антося в „Обороні Буші“, але тут доведеться сказати про його те, що й про д-ку Гарволінську в тому ж самому уривку: п'єса була вибрана невідповідно. Д-ї Лисенко зумів дати тип стародавнього козака, упертого й деспотичного сотника Хоми Качатого. Д-ї Пахаревський дуже добре провів роль панача в „Освідченнях“, гарним партнером був йому тут д. Лисенко (пан Чубуков), так що цілий вевдів пройшов в ансамблем. Нічого не можна сказати про д. Пахаревського в ролі Ореста з „Блак. троянди“, бо сама п'єса, або краще сказати уривок з неї, змальовують цей персонаж загато не виразно й байд. Не псували загального вражіння на епізодичних ролях д-ка Штанге (учениця I класу), д-ка Завістовська й д. Мельніков з сторонніх артистів-аматорів. Рука д. свідної артистки і учительки—д-ки М. Старичько уміло керує молодими артистами. В їх серйозному відношенню до свого діла, в обміркованості ролей видно добру школу й старанну режисерію.

Д-ю Левкові.—Вірні не можуть бути надруковані.

Д-ї Петро Перебіжний.—Золотоношські вибори і „Союз истинно-русских людей“—не підуть.

Д-ї М. Тютювник.—Ваші твори не будуть надруковані.

Д-ю О.—ті.—„3 пиватинської повітової тюрми“ не може піти.

Д-ю Паламарчук.—Перший російський з'їзд лікарських помішників—не буде надруковано.

Д-ю І. Ог.—Вірні „Знову празник“—не будуть надруковані.

Д-ю Д. Головчук.—Жарт „Жандарм“—не піде.

Д-ю Чепелиському.—Селянське лихо—не може бути надруковано за сторіах „Ради“.

Д-ю К.—му.—„Як виразили кубанські селяне посла до Державної Думи“—не віде через цензурні умови.

Д. М. Степанович.—Вірні не будуть уміщені.

Д-ю Ф. К.—му в Галичці.—Ваш допис не буде друкований, бо відомості, які Ви подаєте, були вже друковані в нашій газеті.

свято і тим вшанувати пам'ять незабутнього поета впадо на думку селянина Ф. Вовко-стела, за віщо йому велика подяка од імені всієї громади.

По виході з церкви всі були якимсь задволені, що сповнилось давнє бажання і тут же поставили, щоб кожного року в цей день справляли свято, а старенький отець дяков казав: „Ну, слава Богу! служу я в вас 50 років, а ні разу не доводилось служити панакхи по Тарасові, а тепер Бог сподобив“. І дивлячись на це все, вимовили нагадуються слова: „Ще не вмерла Україна!“

Відповіді редакції.

Д-ю Левкові.—Вірні не можуть бути надруковані.

Д-ї Петро Перебіжний.—Золотоношські вибори і „Союз истинно-русских людей“—не підуть.

Д-ї М. Тютювник.—Ваші твори не будуть надруковані.

Д-ю О.—ті.—„3 пиватинської повітової тюрми“ не може піти.

Д-ю Паламарчук.—Перший російський з'їзд лікарських помішників—не буде надруковано.

Д-ю І. Ог.—Вірні „Знову празник“—не будуть надруковані.

Д-ю Д. Головчук.—Жарт „Жандарм“—не піде.

Д-ю Чепелиському.—Селянське лихо—не може бути надруковано за сторіах „Ради“.

Д-ю К.—му.—„Як виразили кубанські селяне посла до Державної Думи“—не віде через цензурні умови.

Д. М. Степанович.—Вірні не будуть уміщені.

Д-ю Ф. К.—му в Галичці.—Ваш допис не буде друкований, бо відомості, які Ви подаєте, були вже друковані в нашій газеті.

Міщанка Марія Августовна Мухорт не має віакого майна, дуже убога: ні пенсії, ні пособій ні звідки. 6 душ дітей, старшому 10 років, меншому—5 місяців. Чоловік помер наглою смертю.

Фундулієв, № 48, кв. 14.

БІРЖА.

Table with 2 columns: Description of securities and their prices. Includes items like 'Петербургська біржа 5-го березня 1907 р.' and 'Державна рента'.

Залізничні Поїзди.

Table with 4 columns: Station names, departure times, arrival times, and destinations. Includes stations like 'Павлово-Загірня' and 'Одеса'.

Кур'єр I, II, III кл. Одеса Кишинева, Єлисавет.

Кур'єр I, II, III кл. Врест, Варшава.

Почтов. I, II, III кл. Одеса, Врест, Вілосток, Граєво, Умань, Новоселці.

Почтов. I, II, III кл. Сарни, Ковель, Варшава.

Пасаж. I, II, III кл. Врест, Вілосток, Граєво, Новоселці.

Пасаж. I, II, III кл. Бердичів, Радзівилів, Відень.

Пасаж. I, II, III кл. Одеса, Володочеське, Відень.

Мішан. I, II, III кл. Одеса, Врест, Пасаж. I, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаїв, Єлисавет.

Почтов. I, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаїв, Єлисавет.

Мішан. II, III кл. до Ольшаниці.

Пасаж. I, II, III кл. Сарни, Ковель, Варшава, Відень, Петербург.

Пасаж. I, II, III кл. Фастів, Знаменка, Катеринослав, Севастополь та Ростов на Дону.

Мескосько-Києво-Вороніж. залізниця.

Шейх. I, II, III кл. Москва.

Table with 3 columns: Station names, departure times, arrival times. Includes 'Почтов. I, II, III кл. Москва, Курськ'.

Table with 3 columns: Station names, departure times, arrival times. Includes 'Почтов. I, II, III кл. Кременчук, Полтава, Харьков'.

Редактор М. Павловський.

Видавець Є. Чиналенко.

Українське видавництво „РАНОК“.

- List of books for sale: 'Рай і поступ', 'Автономія і цілість держави', 'Прометей', etc.

Вийшла з друку друга книжка журналу „УКРАЇНА“ за лютий 1907 р.

Зміст. ЧАСТИНА I.

- О. Русов. Спомини про пражське вдання „Кобзаря“.
- В. Доманицький. Українська література в 1906 році.

1907 рік. Відкрита передплата на Рідний Край

Тижнева українська часопись політична, економічна, літературна і наукова.

У часописі заведено ось які відділи:

- 1. Що потрібно для нашого народу, особливо для селян хліборобів і всіх трудящих людей.
- 2. Що діється на Україні, також в Галичині й на Буковині.

Хто підписується на цілий рік, той отримує такі безлатні додатки: I. Дві картини звісного українського художника П. Ю. Сластіона: 1) КОБЗАРЬ, 2) ГАДАМАКИ.

Листя і гроші засилати треба на адресу: Полтава, Протопопольська ул., № 41, редакція часопису „РІДНИЙ КРАЙ“.

В КНИГАРНІ „Кієвської Старини“

продаються ось які нові українські книжки:

- Будзинський В. Хлопська послисть Львів ціна 60 коп.
- Вішневський Олександр. На переломі, уваги про сучасні відносини Росії, Львів р. 1901, ц. 1 руб.
- Грінченко Б. На розшті. Повість. К. р. 1907, ціна—

Оповіді. Бібліотека „МОЛОДІСТЬ“. Редактує Б. Грінченко. Том 1. Андерсен Г. казки поперекладали М. Загірня. Ціна 85 к.

Українське видавництво „РАНОК“. Вийшли в друку книжки: I. „Рай і поступ“, М. Драгоманова, 3 видання 40 к.

Вийшла з друку друга книжка журналу „УКРАЇНА“ за лютий 1907 р. Зміст. ЧАСТИНА I.

1907 рік. Відкрита передплата на Рідний Край. Тижнева українська часопись політична, економічна, літературна і наукова.

В КНИГАРНІ „Кієвської Старини“ продаються ось які нові українські книжки: Будзинський В. Хлопська послисть Львів ціна 60 коп.

Всі ці книжки і часописи можна дістати в книгарні „Кієвської Старини“, Везаківська, ч. 8. Тут же приймається передплата і продаються окремі книжки журн. „Літ. Науковий Вістник“.